

Lise Öğrencilerinde Etkileşim Algısı Eylem Kimlikleme ve Duygu İhtiyacı Arasındaki İlişkiler*

Geliş Tarihi: 10.05.2016

Kabul Ediliş Tarihi: 24.07.2017

Mehmet Ertuğrul UÇAR¹, Ramin ALİYEYEV²

ÖZ

Etkileşim algısı bireylerin iletişimlerini olumsuz etkileyen iletişimde yaşadıkları bir güçlüktür. İlk etkileşim algısı birbirini tanımayan bireylerin iletişimde güçlük ya da uyum yaşamalarını ifade eder. Eylem kimlikleme insanların kendi eylemlerini nasıl kimlikledikleridir. İnsanlar kendi eylemlerini düşük ya da yüksek düzeyde kimlikleyebilirler. Bir eylemin düşük düzeyde kimliklenmesi, o eylemin birey tarafından önemsiz olarak değerlendirildiğini, yüksek düzeyde kimliklenmesi o eylemin birey tarafından önemli olarak değerlendirildiği anlamına gelmektedir. Duygu gereksinimi insanların duygu içeren durumlara yaklaşma ya da bu durumlarda kaçınmalarına yönelik bir güdülenme düzeyi olarak tanımlanmaktadır. Buradan hareketle, bu araştırmanın amacı duygu gereksinimi ve eylem kimliklemenin ilk etkileşim algısını yordayıp yordamadığını belirlemektir. Araştırma grubu 342 lise öğrencisinden oluşmaktadır (%50,9 kadın ve %49,1% erkek). Çalışmada verilerin toplanmasında Etkileşim Algısı Ölçeği, Duygu Gereksinimi Ölçeği ve Eylem Kimlikleme Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi için regresyon analizi ve gruplar arasındaki farklılıkların karşılaştırılması için varyans analizi uygulanmıştır. Araştırma sonuçları duygu gereksinimi ve eylem kimliklemenin etkileşim algısını anlamlı olarak yordadığını göstermiştir.

Anahtar kelimeler: etkileşim algısı, eylem kimlikleme, duygu gereksinimi

Relationships Between Perceptions Of Interaction the Process of Action Identification and the Need For Affect In High School Students

ABSTRACT

Perceptions of interaction is individuals have difficulty communicating that negatively affecting their communication. The process of action identification indicated that how people identify their action. People identify their action whether low level or high level. Process of action identification is low means people evaluate not important action for their, process of action identification is high is indicate action is complex and important. The need for affect are defined as general motivation level of people for participate in or flee from situations and activities contain affect. The aim of this study is to examine whether the need for affect are defined and Process of action identification whether predict perceptions of first interactions or not. The research group consisted of 342 (%50, 9 female %49, 1% male) high school students. To collect data the Perceptions of Intercultural Interaction Questionnaire, The need for affect Scale and Process of action

* Bu çalışmanın bir bölümü 13. Ulusal Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur. (7-9 Ekim 2015 Mersin).

¹ Yrd.Doç.Dr., Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi RPD ABD, ertugrulucar@aksaray.edu.tr

² Yrd.Doç.Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi Eğitim Fakültesi RPD ABD, aliyevev@gmail.com

identification scale were used. The results of this study indicated that the need for affect and Process of action identification significantly perceptions of first interactions

Keywords: need for affect, process of action identification, perceptions of first interactions

GİRİŞ

Etkileşim algısı ya da iletişim algılamaları, iletişimde bulunan bireylerin iletişimleri sırasında kurdukları etkileşimi nasıl algıladıklarını ifade etmektedir. “İlk etkileşim algılamaları, uyum ve güçlük faktörlerini kapsamaktadır” (Aliyev, 2011). Uyum (synchorny), etkileşimin ılımlı koordine edildiği anlamına gelmekte olup, bu da genellikle katılımcıların birbirlerinin kültürleriyle ilgili bilgilerine karşılıklı olarak aşına olmalarının bir sonucudur. Birbirleriyle daha önce etkileşimde bulunan veya benzer sosyokültürel zeminden gelen kişiler, aralarındaki iletişimde daha yüksek derecede bir uyum algılamaktadırlar. Güçlük (difficulty), iletişimde algılanan engellerle ilgilidir. Bir etkileşimde uyum eksikliği her zaman bir etkileşimin güç olduğu şeklinde bir algılamaya yol açmayacağından, güçlüğün sadece uyum eksikliğinden ortaya çıkmadığı anlaşılmaktadır (Aliyev, 2011).

İletişim algılamaları, çeşitli ilişkilerde iletişim özelliklerinin bir göstergesi olarak ele alınmış olup, iletişim davranışlarındaki değişikliklerle ilgilidir. Knapp, Ellis ve Williams (1980) çeşitli (kültür içi) bireyler arası ilişkilerdeki etkileşimler hakkında bireylerden toplanan bilgilerden yola çıkarak, iletişim algılamalarının üç boyutunu genelleştirmektedirler. Bu boyutlar kişisel, uyum ve güçluktur. Kişisel (personalness), katılımcıların ilişkilerindeki yakınlığın (veya bireyler arası mesafenin) bir sonucudur. Yakın kişisel ilişkilerde etkileşimin katılımcıları, genellikle yüksek derecede bir yakınlık algırlar. Uyum (synchorny), etkileşimin ılımlı koordine edildiği anlamına gelmekte olup, bu da genellikle katılımcıların birbirlerinin kültürleriyle ilgili bilgilerine karşılıklı olarak aşına olmalarının bir sonucudur. Birbirleriyle daha önce etkileşimde bulunan yani şu veya bu şekilde birbirlerine aşına olan bireyler etkileşimde daha yüksek düzeyde uyum algılamaktadırlar. Bunun yanı sıra benzer sosyokültürel zeminden gelen kişiler, aralarındaki iletişimde daha yüksek derecede bir uyum algılamaktadırlar. Güçlük (difficulty), iletişimde algılanan engellerle ilgilidir. Bu engeller ilk kez karşılaşmanın yarattığı aşinalık eksikliği ve farklı sosyo kültürel yapıardan gelmenin yarattığı zorlanmadan kaynaklanabilir (Aliyev, 2011). Ancak etkileşimde uyum eksikliği olması, her zaman için bir etkileşimin güç olduğu şeklinde bir algılamaya yol açmaz uyum eksiktir ama bireyler güçlük algılamayabilirler. Bir etkileşimin güç olarak algılanabilmesi için genel bilgi alışverişi veya temel karşılıklı anlayış açısından ciddi eksiklerinin bulunması gerekir. Güçlük, iletişimin karşısına engellerin çıkması ve uyumda kesin bir değişimin olmasının göstergesidir (Aliyev, 2011).

İletişim sürecinde güçlük yaşamaya yol açan çok sayıda faktör vardır. Bunlardan biri iletişim sürecinde bireyin duygusal olarak neler hissettiğidir. İlk etkileşimde olumlu ya da olumsuz duygular hissetmek etkileşim algısını etkilemektedir (Devito, 1989). Buna ek olarak iletişim sürecinde ya da

etkileşimde bireyin o iletişimi önemsiz görmesi ve önemsiz bir davranış olarak davranması iletişim sürecini özellikle ilk etkileşim sürecini bozar. Burada iletişim sürecin de bireyin, tutum ve nedensel yükleme süreçleri etkili olmaktadır. Bireyler iletişim sürecine yüksek düzeyde uyum ve tutarlılık beklentisi içinde olarak etkileşime başlayabilirler. Buna ek olarak kaşısındakinin her bir ifadesini onu farklı bir grubun üyesi olarak gördüğü için kalıp yargılardan hareketle ayrımcı bir şekilde ele alması iletişimde güçlük yaşamaya neden olur(Devito, 1989). Bireyler başka insanların davranışlarını anlamak için o insanların gözlenen davranışlarından hareketle bu davranış ne amaçla yaptığını çıkarmasına nedensel yükleme denir. İnsanlar başka insanların davranışlarına nedensel yükleme yaptıkları gibi kendi davranışlarına da yükleme yaparlar. Bireyin bir iletişim sırasındaki davranışının önemsiz görmesi iletişimde güçlüğüne neden olmaktadır(Taylor, Peplau, Sears, 2007). Bireylerin kendi davranışlarını değerlendirirken yapmış olduğu sosyal bilişsel süreçlerden bir eylem kimliklemidir.

Eylem kimlikleme kişinin kendi eylemini kimliklemesidir. Vallacher ve Wegner'e göre (1985) günün herhangi bir anında bir etkinlik sırasında bir kişiye "ne yaptığı" sorulduğunda kişinin yaptığı ya da yapmakta olduğu şeyi betimleyen bir yanıt verdiği görülür. Kişinin ne yapıyorsun sorusuna verdiği yanıt o andaki eylemini kimliklemektedir (Öğülmüş, 1992). İnsanlar kendi eylemlerini doğru olarak kimlikleyebilmekte midirler? Başka bir ifade ile bir insanın yaptığı eylem ile yaptığını zannettiği şey aynı mıdır? Bilişsel yaklaşımdaki psikologlar (Miller, Granten Pribnam,1960 Glasser Zunin,1979;Glaser,1980) insanın yaptığı ya da yapmakta olduğu şeyi önceden bildiği ve davranışlarını bilişsel olarak denetleyebildiği için zihnindeki kalıplardan hareketle bu davranışı yaptığını savunurlar(Akt Öğülmüş, 1992). Benzer yaklaşımı Piaget'de savunmaktadır. Piaget(1960)'e göre birey zihnindeki şemalardan hareketle davranışını yapmakta ve buna göre davranışını yapmadan önce bilmektedir. Psikanalize göre davranışlarımızın kökeninde bilinç dışı süreçler olduğu için davranışlarımızı yapmadan önce ne yaptığımızı bilmemiz mümkün değildir. Ancak davranışı yaptıktan sonra davranışımızın ne olduğunu bilebiliriz ya da kimlikleyebiliriz. Davranışçı yaklaşıma göre ise tüm davranışlar çevre ile etkileşimin ürünüdür. Davranışçılığın en önemli temsilcisi Skinner'e(1953) göre insanlar yaptıkları ya da yapmakta oldukları şeyleri bilmeyebilirler dolayısı ile de bunu betimleyemeyebilirler. Bunun çok farklı nedenleri vardır. Örneğin insanların dil sürçmelerinden, unutkanlıklarına kadar pek çok durum bunun örneğidir. Dalgınlıkla yapılan davranışlar, el kol hareketleri, alışkanlık haline geldiği için otomatik olarak yapılan davranışlar bunlar arasındadır. Bir piyanist nasıl piyano çaldığını anlatamayabilir çünkü o hareketleri yapmak için koşullanmıştır. Kısacası insan kendi davranışlarını bilmez ve bu yaklaşıma göre kimlikleyemez. Eylem kimlikleme kuramı her iki görüşünde farklı koşullar altında doğru olduğunu kabul eder. İnsanlar bazen belirli bir kimlikle bir eyleme başlarlar ve o eylemlerini bu kimlik altında sürdürürler. Bazende yaptıkları şeyin anlamını eylemlerini bitirdikten sonra kimliklerler(Öğülmüş, 1991). Eylem Kimlikleme Kuramı'na göre belli bir davranış çeşitli şekillerde kimliklenebilir ve betimlenebilir. Yine bu kurama göre

eylemler ve eylemlerin kimlikleri arasında sıkı bir bağ vardır. Bu nedenle; eylemin kendisi, bir kişinin o eylemini nasıl kimlikleyeceğini etkileyebileceği gibi, eylemin kimlikleniş biçimi de o eylemin yönünü değiştirmesinde ya da aynı yönde devam etmesinde etkili olabilmektedir (Öğülmüş, 1992). İnsanlar eylemlerini farklı şekillerde kimlikleyebilirler. Örneğin bir ölçme aracı uygulanan bir öğrenci yaptığı eylemi ” sorulara cevap verme”, “öğretmenin istediğini yerine getirme”, “ bir araştırmaya katılma” ya da “bilimin ilerlemesine katkıda bulunma” şeklinde kimlikleyebilir. Eylem kimlikleme kuramına göre bu kimlikler hiyerarşik yapı oluştururlar. Alt düzeyde yer alan kimlikler o eylemin nasıl yapıldığını ya da o eylemi yapan kişinin beden hareketlerini içerir. Üst düzeyde yer alan kimlikler ise, o eylemin sonuçlarını, hangi etki ile yapıldığını, eylemi yapan kişinin amacını ya da iyi niyetini içerir. Dolayısıyla eylem kimlikleri basit ya da karmaşık olabilmektedir. Vallacher ve Wegner’e göre (1989) eylem kimlikleme düzeyleri açısından bireyler arasında gözlenen bu farklılıkların nedeni bireylerin çeşitli eylem alanlarındaki deneyimlerinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır (Öğülmüş, 1991). Eylem kimlikleme kuramına göre bir eylem kolay, kişinin iyi bildiği, basit, kısa sürede öğrenilebilen ve kısa sürede yapılabilen bir eylem ise eylem, üst düzeyde kimliklenmektedir. Bir eylem zor, kişinin iyi bilmediği, karmaşık, uzun sürede öğrenilebilen ve uzun sürede yapılabilen bir eylem ise eylem, alt düzeyde kimliklenmektedir. Eylem kimliklemeye bireysel farklılıklara yol açabilecek etkenler vardır. İnsanların belli bir eylemle ilgili deneyimi arttıkça eylem kimlikleme şekli değişmektedir. Örneğin bir kişinin çocuk bakımı ile ilgili deneyimi arttıkça eylem kimlikleme de daha üst düzeyde olmaktadır. Ayrıca bireylerin sahip oldukları yetkinlikleri ve eylemlerini üst düzeyde kimliklemelerinin sonuçları anlamalarına fırsat veren bilgiye açık olup olmamalarına göre farklılaşmaktadır(Wegner ve ark 1984). Yaş eylem kimlikleme düzeyini etkilemesi beklenden bir olgudur bireyin yaşı arttıkça deneyimleri artmakta ve eylemlerini dah üst düzeyde kimliklemektedirler. Wegner ve ark (1984) tarafından yapılan araştırmalarda cinsiyet ve eylem kimlikleme düzeyleri arasında bir fark bulunmamış olmasına rağmen cinsiyet kişinin deneyim miktarını etkilemese bile cinsiyet rollerinin etkisi ile kişinin deneyim sahibi olduğu eylem türlerini etkileyebilir. Kızların ver erkeklerin değişik alanlarda sahip oldukları eylem türleri de eylem kimliklemelerini etkileyebilir. Bir alanda yoğun olarak çalışma eylem kimliklemeyi etkilemektedir. Öğülmüş(1991) tarafından yapılmış çalışmada yaşı etkili olduğu ama cinsiyetin etkili olmadığı bulunmuştur. Aynı çalışmada okul türünün meslek lisesinde olup olmamanın eylem kimliklemeyi etkilediği bulunmuştur. Meslek lisesindekiler alt düzeyde eylem kimliklemesi yapmaktadırlar çünkü mekanik bir iş yapmaktadırlar diğer liseler ise yüksek öğretime hazırlık yaptıkları için üst düzeyde eylem kimliklemeye yok açamaktadırlar. Eylem kimlikleme duygular ve alışkanlıklar üzerinde etkilidir. Bireyler alkol almak gibi alışkanlıklarını yutmak, içmek, bir bardak atmak gibi alt düzeyde kimliklemektedirler. Bu durum madde bağımlılığına yol açmaktadır. Madde bağımlısı olan bireyler duygu durumlarını, sıkıntı dağıtma ya da rahatlamak olarak kimliklemektedirler. Hâlbuki üst düzeyde kimlikleme yapılırsa maddeyi aldıktan sonra ne olacak, olası sonuçları neler şeklinde düşünülerek kimlikleme

yapılır bu da kendini kontrol etmeyi geliştirir(Wegner, Vallacher, Dizadji, 1989). Woods Quinn ve Kashy(2002) tarafından yapılan araştırmada insanlar, alışkanlıkları ve günlük ilişkilerini ve bunlara eşlik eden duygularını alt düzeyde düzeyde kimliklemektedirler. Bireyler, intihar girişimi gibi ruh sağlığının bozulduğu durumlarda yaşadıkları duygularını alt düzeyde kimliklemektedirler(Twenge, Catanese, Baumeister, 2003). Bütün bu araştırma ve değerlendirmeler eylem kimikleme ve duygular arasında ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Etkileşim algısı sırasında duygular da önemli bir rol oynamaktadır. Gudykunst'a göre İlk etkileşim sırasında yaşanan uyumsuzluk ve güçlük, kaygı ve belirsizliğe yol açmaktadır. Etkili iletişimi olanaklı kılmak için hem kaygı hem belirsizliğin yönetilmesi ve belli bir düzeyde tutulması gerekmektedir(Atk. Berry ve ark,2015). Duygular ve bireyin duygularını nasıl yönlendirdiği etkileşim algısı ya da iletişim algılamalarında güçlük ya da uyum yaşamada önemli bir yer tutmaktadır.

Duygu, bir bireyin, mutlu, kızgın, üzgün, öfkeli, korkmuş olaması gibi temel hislerini kapsayan genel bir ifade biçimidir.1884 te James ve Lange duyguya ilişkin ilk psikolojik kuramı geliştirmişlerdir. Kuram kişinin duygusal bir uyarıcı yaşadığı zaman, fiziksel olarak uyarıldığını ve bunun bazı duygulara yol açtığını öne sürmektedir. Bu kurama göre bir uyarıcıya maruz kalma kişinin vucutunda bir değişimi başlatacak sonrasında kişinin beyni bu değişimi yorumlayacak ve bunları duyguya dönüştürecektir. Örneğin bir yangınla karşılaşma otonom sinir sistemini uyuracak kaslar gerilecek kalp atışını artıracak bu ve bezeri tepkiler beyin tarafından korku olarak değerlendirilecektir. Bu kuram duygular ve hislerin muazam çeşitliliğini açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Schacher ve Singer duygusal yaşantının içinde bilişsel etiketlerin olduğunu öne sürerek duyguların çeşitliliğini açıklamaya çalışmıştır. Buna göre insanlar sinir sisteminin uyarılması ile bereber bu bir bilişsel etiket oluşturular. Bu etikette neler yaşayıp yaşamadıklarını değerlendirmeye yol açar. Aynı uyarılma durumunu heyecan korku, kaygı ya da çöşku olarak etiketleyebilirler (Barnes, 2014).

Duyguların bilişsel süreçlerden bağımsız işleyen bir süreç mi olduğu yoksa bilişsel süreçlerin bir parçası mı olduğu tartışılmaktadır. Örneğin Zajonc (1984), duygusal ve bilişsel süreçlerin birbirlerinden tamamıyla ayrı biçimlerde işleyen iki bağımsız yapı olduklarını ileri sürmüştür. Bunun yanı sıra Epstein (1991), insanların iki ayrı bilgi işleme sistemine sahip olduğunu, sistemlerden birisinin bütüncül olup, duyuşsal deneyime dayandığını, diğer sistemin ise analitik olup, mantıksal kuralların ışığında işlediğini öne sürmüştür. Bu görüşlerden farklı olarak, duygusal süreçlerin bilişsel süreçlerden ayıramayacağını ve bu süreçlerin sürekli etkileşim halinde olduğunu öne süren görüşler de vardır. Bunun temel nedenini ise bir duygu durumunun yaşanmasının zaten anlamlı bilişsel bir süreç olduğunu, çünkü bireyin yaşadığı bir duygusunu adlandırırken onu zihinsel anlamlandırma sürecinden geçirdiğini öne sürmektedirler (Russell, 1980; Lazarus, 1982; Damasio, 1994; Forgas, 1995). Bu yaklaşımı takip eden Maio ve Esses'e (2001) göre duygular sıklıkla bazı özel biliş durumlarını takip etmektedir ve bilişsel görevler sıklıkla de bir miktar duygu içermektedir.

Duygu gereksinimi, insanların kendileri ve diğerleri için duygu içeren durumlar ya da aktivitelere yaklaşmak ya da kaçınmak için genel güdülenme düzeyi olarak tanımlanmaktadır. Duygular yaşamın her yerinde görülen ve yaşamımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Maio ve Esses'e (2001)'e göre insanlar bir duygu deneyimi yaşadıklarında kendilerinin ve diğerlerinin duygularını anlamak için gereksinim duyarlar bu gereksinim, duygulara yaklaşmak ve duygulardan kaçınmak şeklinde ortaya çıkan güdülenmeye yol açar. İnsanlar duyguları rahatsız edici bulurlarsa onu yaşamak ve diğerlerinin duygularını anlamak girişiminde bulunmayacaktır. Ayrıca insanlar duyguları üretici olarak görmezlerse onlara yaklaşımdan kaçınabilirler. Dolayısıyla insanlar duygu yoğunluklu aktivitelere katılma ve kaçınma yönünden farklılık gösterebilirler. Bu onların doğrudan duygu gereksinimi ile ilgili bir durumdur. Bu nedenle Duygular insanların yargılarını ve davranışlarını şekillendirmede etkilidir (Maio ve Esses 2001). Duygulara yaklaşma gereksinimi fazla olan kişilerde bu durum bilişsel sonuç ortaya çıkarmaktadır. Bu kişiler yaşanan durumları düşünme, olayları ayrıntılı sorgulama şeklinde oluşan yeni şeyler öğrenme ihtiyacına yol açan bir güdülenme oluşmaktadır. Örneğin, duygusal deneyimleri yaşamaktan hoşlanan kişiler, tartışmalı konularla ilişkili uç fikirlere sahip olmaya, bunlar hakkında diğer insanlar ile tartışmaya daha fazla eğilimlidirler çünkü uç fikirler insanlara güçlü duyguları tecrübe etme fırsatı verir. Bu da duygu gereksinimi yüksek kişileri yeni ve farklı konular öğrenmeye açık hale getirmektedir. Duygu gereksiniminde yani duygulara yaklaşma kaçınma düzeylerindeki farklılıkları etkileyen çok sayıda değişken bulunmaktadır. Bunlardan birisi sosyal öğrenme süreçleridir. Sosyal öğrenme sürecindeki cinsiyet rollerin edinilmesi duygu gereksiniminde cinsiyet farklılıklarına neden olabilir. Örneğin, erkeklerin, üzüntü gibi zayıflık işaretleri sergilemeye başlayacakları durumlar veya saldırganlık davranışları engellendiğindeki ortamlar (zayıf bir kişiye sınırlı bir çıkış yapmak gibi) erkek cinsiyet rolüne göre erkeklerden beklenen davranışlar olarak görülmemektedir. Bu tür durumların etkisi ile erkekler duygulardan kaçınmayı öğrenebilmektedirler. Bunu aksine, kadınlar duygulara yaklaşmayı öğrenebilirler çünkü anaç olmak, yardımlaşmak, sosyal olmak, duygularını belli etmek gibi kadın cinsiyet rolü tarafından yönlendirilen ve desteklenen duygular, diğer insanların duygusal deneyimleriyle empati kurmalarında kadınlara yardımcı olabilirler (Nolen-Hoeksema ve Girgus, 1994; Fujita, Diener ve Sandvik, 1991). Kring ve Gordon'un (1998) yaptığı çalışma incelendiğinde erkekler duygusal durumlardan kaçınma davranışı gösterirken, kadınların böyle durumlara yaklaşmaya daha istekli oldukları gözlenmiştir (Uçar, Kalafat ve Duyan, 2010). Bu durum bireylerin davranışlarını kimliklemelerini de etkileyebilir. Duygu gereksinimi insanların ilk etkileşimlerini nasıl algıladıklarında belirlemektedir. Duygulara yaklaşma gereksinimi yüksek bireyler yeni etkileşimler kurmaya daha istekli etkileşim sırasında yaşanan güçlükleri aşmaya daha güdülenmiş durumdayken duygulardan kaçınma gereksinimi içinde olanla iletişimde yaşanan güçlüklerden kaçınmaya eğilimlidirler (Fujita, Diener, Sandvik, 1991).

Etkileşim algısı sosyal algı sürecidir yani bireyin, başka insanları, onların davranışlarını ve kendi davranışlarını algılaması ile ilgili bir süreçtir. Kişi burada güçlük ya da uyum yaşadığına ilişkin bir değerlendirme yapmaktadır. Eylem kimliklenme kişinin kendi davranışını kimliklenmesidir ve burada kişi kendi davranışına ilişkin bir değerlendirme yapmaktadır. Duygu gereksinimide yine sosyal bilişsel bir süreçtir ve duyguları rahatsız edici bulup onlardan kaçınma ya da duyguları çekiçi bulup onlara yaklaşma şeklinde bir değerlendirme yapıp bu değerlendirmeye göre hareket etmektedir. Bu üç olguda sosyal bilişsel bir süreçtir. Buradaki düşünme süreçleri toplumsal bir varlık olan insanın sosyal süreçlerinin etkisi ile oluşmakta bu da bireyin diğer insanlar ile olan iletişim ve ilişki kurma biçimlerini etkilemektedir.

Etkileşim algısı ya da iletişim algılamaları çok sayıda değişken tarafından etkilenmektedir. Ancak ulaşılabilen alanyazın kapsamında Etkileşim algısı ilgili çalışmalar incelendiğinde, Etkileşim algısı ile eylem kimliklenme ve duygu gereksinimini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Etkileşim algısı gibi sosyal bilişsel bir yapı ile eylem kimliklenme ve duygu gereksinimi gibi iki sosyal-bilişsel yapı arasındaki ilişkilerin incelenmesi alanyazına katkı sağlayabileceği gibi, bu değişkenlerin ilişkisinin yönü ve gücü hakkında da bilgi verebilir. Bu bağlamda, bu çalışmada eylem kimliklenme ve duygu gereksinimi olmak üzere iki bilişsel özelliğin Etkileşim Algısı üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Bu araştırmanın temel amacı bu kuramsal tartışmalardan hareketle duygu gereksinimi ve eylem kimliklenmenin etkileşim algısı sırasında yaşanan güçlük ve uyumu yordayıp yordamadığını araştırmaktır. Bu bağlamda, bu araştırmada kuramsal açıklamalar dikkate alınarak bu değişkenleri içeren bir çoklu regresyon modeli kurulmuş ve test edilmiştir. Aşağıda araştırmanın soruları sunulmuştur;

1. Duygulara yaklaşma ihtiyacı etkileşim algısı uyumunu anlamlı olarak yordamakta mıdır?
2. Duygulardan kaçınma eğilimi etkileşim algısı uyumunu anlamlı olarak yordamakta mıdır?
3. Eylem kimliklenme etkileşim algısı uyumu anlamlı olarak yordamakta mıdır?
4. Eylem Kimliklenme Duygulara yaklaşma, duygulardan kaçınmanın etkileşim algısı sırasında uyum yaşama ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?
5. Eylem Kimliklenme Duygulara yaklaşma, duygulardan kaçınmanın etkileşim algısı sırasında uyum yaşama ortalamaları arasında 15, 16, 17, 18, 19 yaşları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırma, mevcut durumu sorgulayan ilişkisel bir araştırmadır. Türkiye’de lise dönemindeki ergenlerin Duygu Gereksinimi, Eylem Kimliklenmenin,

Etkileşim Algısı sırasında yaşanan güçlük ve uyum arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeline dayanarak bu araştırma gerçekleştirilmiştir. İlişkisel araştırmalar, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin varlığını ve/veya derecesini inceleyen, neden-sonuç ile ilgili ipuçları elde etmek ve incelenen olguları daha iyi anlayabilmek amacıyla yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Veriler, farklı yaşlardaki bireylerden elde edilmiştir. Farklı yaşlardaki bireylerden tek seferde ölçüm alınarak yapılan araştırma kesitsel araştırmadır. Bu araştırmada kesitsel araştırma düzeni kullanılmıştır.

Araştırma Grubu

Katılımcıların tamamı Gaziantep'te liselerde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Ölçme araçlarının uygulanacağı bireyler, "15-19 yaş aralığında (ergenlik) olmak" durumu dikkate alınarak, amaçlı (purposive) örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örneklemede araştırmacı, evrenle ilgili daha önceki kuramsal bilgilere ve kendi bilgilerine ve araştırmanın özel amacına dayanarak bir örneklem belirlemektedir (Fraenkel ve Wallen, 1993). Bu örneklemenin temeli, araştırmanın amaçları doğrultusunda bir evrenin temsilci bir örneği yerine, amaçlı olarak bir ya da birkaç alt kesimini örnek olarak almak ve evrenin araştırma problemine en uygun bir kesimini gözlem konusu yapmaktır (Sencer, 1989). Bu örnekleme yönteminin evren değerleri hakkında önemli ipuçları vereceği ifade edilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008).

Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçları 358 katılımcıya uygulanmıştır. Uç değerler temizlendikten sonra Gaziantep'te bulunan iki düz lisede öğrenim görmekte olan 342 katılımcı üzerinde analizler yapılmıştır. Katılımcıların 174'ü %50,4 kadın ve 168'i %49,1 erkektir. Çalışma grubundaki katılımcıların yaşları 15-19 arasında değişmektedir (\bar{X} yaş=17.04; Sd: 1,17).

Veri Toplama Araçları

Davranış Kimlikleme Formu: Eylem kimlikleme düzeylerini ölçmek için Öğülmüş (1991) tarafından Türkiye'ye uyarlaması yapılmış Davranış Kimlikleme Formu (DFK) ölçeği kullanılmıştır. Vallacher ve Wegner tarafından 1983 te geliştirilmiş olan DFK toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınacak toplam puan 0-25 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan bireylerin eylemlerini üst düzeyde kimliklediklerini düşük puan ise alt düzeyde kimliklediklerini göstermektedir. Türkçe uyarlamasında aracın iç tutarlılık katsayısı .79, test tekrar test katsayısı .86 olarak bulunmuştur. Maddelerin üst düzeyde kimlikleme düzeyi .35 ile .95 olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerliliği için mantıksal geçerlilik çalışması yapılmış. Buna göre kuramı bilen 5 hakem ölçekteki maddeleri değerlendirmiş hakemler arası görüş farklılığını olmadığı görülmüştür (Öğülmüş, 1991). Bu çalışmada Davranış Kimlikleme Form cronbach alfa katsayısı .82 olarak bulunmuştur.

Etkileşim Algısı Ölçeği: Ling Chen tarafından geliştirilen "Kültürlerarası Etkileşim Algısı Ölçeği" (Perceptions of Intercultural Interaction Scale) toplam

15 maddeden oluşmaktadır. Etkileşim algısını ölçmek için Aliyev (2011) tarafından uyarlaması yapılan Etkileşim algısı ölçeği (EAÖ) uygulanmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlanmasında açıklayıcı faktör analizi yapılmış analiz sonucu faktör yapısını bozduğu için 4 madde çıkartılmıştır. Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucuna göre günlük boyutunun varyansın %36'sını uyum boyutu varyansın %14'ünü açıkladığı bulunmuştur. Türkçe uyarlamasında ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .76 olarak bulunmuştur. Ölçek 11 maddeden oluşmaktadır, maddeler 1 ve 7 arasındaderecelendirilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan ilk etkileşim sırasında uyum yaşandığını, düşük etkileşim sırasında uyumun düşük olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .77 olarak bulunmuştur.

Duygu Gereksinimi Ölçeği: Duygu gereksinimlerini ölçmek için Maio ve Esses (2001) tarafından geliştirilen Duygu Gereksinimi Ölçeği Türkçe uyarlaması kullanılmıştır (Duyan, Uçar ve Kalafat, 2010). Ölçek 26 maddeden oluşmaktadır, maddeler 1 ve 7 arasında derecelendirilmektedir. Ölçeğin Türkiye için uyarlanması orijinal çalışmada olduğu gibi üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. 26 maddeden oluşan Duygu Gereksinimi Ölçeği iki boyutlu bir ölçme aracı olup Ölçekte yer alan maddelerin yarısı “yaklaşma” yarısı da “kaçınma” ile ilgilidir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, insanların duygu gereksinimi düzeyinin yüksek; düşük puanların ise duygu gereksinimi düzeyinin düşük olduğu anlamına gelmektedir.

Duygu Gereksinimi Ölçeği'nin yaklaşma ve kaçınma alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik analizi Cronbach Alpha katsayısı ile hesaplanmıştır. Bu katsayılar yaklaşma alt ölçeği için .82 ve kaçınma için .81 olarak belirlenmiştir. Duygu Gereksinimi Ölçeği'nin alt boyutlarına göre maddelerin özellikleri konusunda da bilgi verilmiş olup, madde-test puan korelasyonları ölçeğin tamamında .22 ile .67 arasında değiştiği saptanmıştır.

Duygu Gereksinimi Ölçeği'nin dil geçerliği Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile hesaplanmış ve .92 ($p=0.01$) olarak bulunmuştur. Yapı geçerliğini belirlemek amacıyla da açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan açıklayıcı varyans analizinde toplam açıklanan varyansın % 36.403 düzeyinde hesaplanmış ve doğrulayıcı faktör analizinde elde edilen uyum istatistiklerinin kabul edilebilir düzeyde olması nedeniyle Ölçeğin yapı geçerliliğine sahip olduğu düşünülmüştür(Duyan, Uçar ve Kalafat, 2010).

Bu çalışmada duygulara yaklaşma alt boyutunun cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .82, duygulardan kaçınma alt boyutu cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .80 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri için SPSS 17 kullanılmıştır. Duygu gereksinimi ve eylem kimliklemenin etkileşim algısı yordayıp yordamadığını belirlemek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Duygu gereksinimi eylem kimlikleme ve etkileşim algısı ortalamalarının cinsiyete

göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için t testi yapılmıştır. Duygu gereksinimi Eylem kimlikleme ve etkileşim algısının yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü anaova yapılmıştır. Verilerin analiz edilirken güven aralığı 0.05 olarak benimsenmiştir.

Süreç

Araştırmada veriler, bireysel uygulama ve grup uygulaması şeklinde toplanmıştır. Veriler ders saatinde dersin yürütücüsünün izni ve yardımıyla toplanmıştır. Ölçeklerin uygulanması 20-25 dakika arasında değişmiştir. Araştırma verileri Gaziantep ilinde Nisan 2015- Mayıs 2015 tarihleri arasında toplanmıştır. Veriler toplanırken gönüllülük ilkesi esas alınmış, katılımcılara öncelikle araştırmanın amacına yönelik kısa bir bilgi verilmiş ve ardından araştırmaya katılmak isteyen katılımcılara ölçekler verilmiştir. Ayrıca, gerekli durumlarda katılımcılara ek açıklamalar yapılmıştır. Katılımcılardan kimlik bilgileri istenmemiştir.

BULGULAR

Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlara ait aritmetik ortalamalar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. *Betimsel İstatistikler*

	\bar{X}	Ss	Çarpıklık	Basıklık	Ranj
Etkileşim algısı uyum	55.75	11.12	-.240	-.091	59.00
Duyulara Yakınlaşma	45.89	9.04	-.511	.430	52.00
Duyulardan Kaçınma	35.67	9.05	.171	-.081	48.00
Eylem Kimlikleme	16.56	4.84	-.399	-.502	22.10

Duygu Gereksinimi, Eylem Kimlikleme, Etkileşim Algısı Sırasında Yaşanan Güçlük Ve Uyum Arasındaki İlişkiler aşağıda Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. *Duygu Gereksinimi, Eylem Kimlikleme, Etkileşim Algısı Sırasında Yaşanan Güçlük Ve Uyum Arasındaki İlişkiler*

	Etkileşim algısı uyum	Duyulara Yakınlaşma	Duyulardan Kaçınma	Eylem Kimlikleme
Etkileşim algısı uyum	1	.223**	-.264**	.221**
Duyulara Yakınlaşma		1	-.251**	.148**
Duyulardan Kaçınma			1	-.214**

Eylem
Kimlikleme

1

** p<0.01

Korelasyon tablosu incelendiğinde etkileşim algısı ile duygulara yaklaşma arasında $p<.01$ düzeyinde 22 düzeyinde pozitif yönde ilişki vardır. Buradan hareketle etkileşim algısında yaşanan uyum ve duygulara yaklaşmanın birlikte arttığı söylenebilir. Etkileşim algısında yaşanan uyum ve duygulardan kaçınma arasında $p<.01$ düzeyinde .26 düzeyinde ilişki vardır ancak ilişki negatif yöndedir. Bu bulgu Duygulardan kaçınma azaldıkça uyumun arttığına işaret etmektedir. Etkileşim algısı ve eylem kimlikleme arasında $p<.01$ düzeyinde .22 lik ilişki bulunmuştur. Bu ilişki etkileşim algısındaki uyum ve üst düzey eylem kimliklemenin birlikte attığını göstermektedir.

Eylem Kimlikleme Duygulara yaklaşma, duygulardan kaçınmanın etkileşim algısı sırasında uyum yaşamayı yordayıp yordamadığını araştırmak için regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda VIF değeri 1.00 olarak bulunmuştur. VIF değerinin 10.00'dan küçük olması, değişkenler arasında otokorelasyon olmadığını bu nedenle regresyon analizinin yapılabileceğini göstermektedir (Büyüköztürk, 2008).

Tablo 3. *Eylem Kimlikleme Duygulara Yaklaşma, Duygulardan Kaçınmanın Etkileşim Algısı Sırasında Uyum Yaşamayı Yordayıp Yordamadığına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi*

Model	B	Sd	β	t	p	R	R ²	F	P
Sabit	49.641	10.48360	.346	10.457	.000	.346 ^a	.119	15.282	.000 ^a

a. Yordayanlar: (Sabit), eylem kimlikleme, duygu yaklaşma, duygu kaçınma

b. Yordanan: Etkileşim Algısı uyum

Regresyon sonuçlarına göre Eylem Kimlikleme, Duygulara yaklaşma, duygulardan kaçınmanın etkileşim algısı sırasında yaşanan Uyum'un 0,05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($R=0,346$, $R^2=.119$, $F=15,282$. $P<0,05$). Eylem Kimlikleme Duygulara yaklaşma, duygulardan kaçınmanın etkileşim algısı sırasında uyum ortalamalarına ilişkin toplam varyansın %12'sini açıkladığı görülmektedir.

Tablo 4. *Eylem Kimlikleme Duygulara Yaklaşma, Duygulardan Kaçınmanın Etkileşim Algısı Sırasında Uyum Yaşamaya İlişkin Coefficient Tablosu*

Değişken	B	Standart		İkili				
		Hata	β	t	p	r	Kısımlı	VIF
Sabit	49.641	4.747		10.457	.000			.000 ^a
Duygu yaklaş	.186	.065	.151	2.856	.005	.223	.153	1.078
Duygukaçınma	-.237	.066	-.193	-3.590	.000	-.264	-.192	1.105

Eylem kimlikle me	.361	.121	157	2.996	.003	.221	.161	1.059
----------------------	------	------	-----	-------	------	------	------	-------

Regresyon analizindeki β değerleri incelendiğinde duygulara yaklaşma varyansın %15'ini açıkladığı görülmektedir. Duygulardan kaçınma varyansın %19'ini açıklamaktadır ancak eksi yöndedir bu durum duygulardan kaçınma azaldıkça etkileşim algısında uyum yaşandığı şeklinde yorumlanabilir. Eylem kimlikleme varyansın %16'ını açıklamaktadır. Bireyler eylemlerini üst düzeyde kimlikleyince etkileşim algısında uyum yaşadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Yapılan t testi sonucuna göre, cinsiyetler arasında duygulardan kaçınma etkileşim algısı sırasında uyum ve güçlük yaşama ve Eylem Kimlikleme düzeyleri arasında fark çıkmamıştır. Duygulara yaklaşma ortalamaları arasında açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=4.461$, $F=.255$, $P<0.05$) Kızların duygulara yaklaşma ortalama puanları erkeklerden daha yüksektir (\bar{X} kız=47.93 \bar{X} erkek=43.78).

Tablo 5. Eylem Kimlikleme Duygulara Yaklaşma, Duygulardan Kaçınmanın Etkileşim Algısı Sırasında Uyum Yaşamayanın Cinsiyetler Arası Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Yapılan T Testi Sonucu Ortalamalar

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss
Etkileşim Algısı	Kadın	174	56.3276	11.10547
	Erkek	168	55.1117	11.13992
Duygu yaklaş	Kadın	174	47.9363	8.78264
	Erkek	168	43.7802	8.83892
Duygu kaçınma	Kadın	174	35.2065	9.27185
	Erkek	168	36.1620	8.82921
Eylem kimlikleme	Kadın	174	16.8170	4.96274
	Erkek	168	16.3076	4.72034

Duygulara yaklaşma, duygulardan kaçınma etkileşim algısı sırasında uyum ve güçlük yaşama ve Eylem Kimlikleme düzeyleri arasında yaşa göre anlamlı fark olup olmadığını araştırmak için varyans analizi yapılmıştır.

Tablo. 6 Duygulara Yaklaşma, Duygulardan Kaçınma Etkileşim Algısı ve Eylem Kimlikleme Düzeyleri Arasında Yaşa Göre Anlamlı Fark Olup Olmadığını Araştırmak İçin Yapılan Tek Yönlü Anova Sonuçları

	Karele	sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı fark
--	--------	----	-----------------------	---	---	-----------------

		<i>toplamı</i>							
Etkileşim Algısı	Gruplar Arası	248.266	4	62.067	.499	.737			
	Grup içi	41938.76	337	124.447					
	Toplam	42187.03	341						
Eylem Kimlikleme	Gruplar Arası	323.694	4	80.924	3.551	.007	15-19		
	Grup içi	7680.307	337	22.790					
	Toplam	8004.001	341						
Duygu yaklaşma	Gruplar Arası	182.007	4	45.502	.554	.696			
	Grup içi	27685.82	337	82.154					
	Toplam	27867.82	341						
Duygu Kaçınma	Gruplar Arası	252.656	4	63.164	.768	.547			
	Grup içi	27716.16	337	82.244					
	Toplam	27968.81	341						

Yapılan varyans analizi sonuçlarına göre Duygulara yaklaşma, duygulardan kaçınma etkileşim algısı sırasında uyum ve güçlük yaşama düzeylerinde yaşa göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Eylem Kimlikleme düzeyleri arasında yaşa göre anlamlı farklılık bulunmuştur ($F=3.351$ $P<0.05$). Yapılan Scheffe testi sonucuna göre 15 yaşındakiler ve 19 yaşında olanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (\bar{X} 15=21.44, \bar{X} 19=16.56). 16,17,18,19 yaşlar arasında olanlarda anlamlı fark bulunmamıştır (\bar{X} 15=21.44, \bar{X} 16=16.74, \bar{X} 17=16.75, \bar{X} 18=16.46, \bar{X} 19=16.56).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Duygulara yaklaşma ilk etkileşim algısı sırasında yaşanan uyumun ortalamalar arası varyansının %15'ini açıkladığı görülmektedir. Duygulardan kaçınma ortalamalar arası varyansın %19'ünü açıklamaktadır ancak negatif yöndedir bu durum duygulardan kaçınma azaldıkça etkileşim algısında uyum yaşandığı şeklinde yorumlanabilir. Bireylerin duygulara yaklaşma eğilimi yüksek olması etkileşim algısında uyum yaşamayı yormaktadır. Duygulara yaklaşma gereksinimi bireylerde duygu yoğunluklu aktivitelere katılmayı artırmakta ve duyguları deneyimleme eğilimi sergilemeyi sağlamaktadır (Maio, Esses, 2001) Duygulara yaklaşma gereksiniminin bu özellikleri dikkate alındığında ilk etkileşim

algısında uyum sağlamayı kolaylaştırdığı şeklinde yorumlanabilir. Bu yönde güdülenen bireyler zaten duygu yoğun etkinlikler yaşamak istemektedirler. Başaka insanlarla ilk etkileşim kurmak ya da iletişime geçmek duygu yoğun bir etkinliğe dahil olmaktır. İletişim sürecinde bireyin duygusal olarak neler hissettiği yani olumlu bir duygu durum içinde olması ya da olumsuz bir duygu durum içinde olması ilk etkileşim algısını ve iletişim sürecini etkilemektedir (Devito, 1989). Bu araştırmada ortaya çıkan duygusal yaklaşmanın etkileşimde uyumu yordaması bu durumu desteklemektedir. Duygulara yaklaşma gereksinimi yüksek kişiler etkileşimde uyum yaşamaktadırlar. Dolayısı ile olumlu bir duygu durum içinde olamak ki, duygulara yaklaşma isteği büyük ölçüde olumlu bir duygu durumdur etkileşimde uyumu getirmektedir. Ayrıca Duygulara yaklaşma gereksinimi yüksek bireylerin yeni etkileşimler kurmaya daha istekli olması buna karşın duygulardan kaçınma gereksinimi içinde olanların iletişimde yaşanan güçlüklerden kaçınmaya eğilimli (Fujita, Diener, Sandvik, 1991) olmaları ilk etkileşim algısında uyum yaşamalarını engellemektedir. Bu bulgu duygusal yaklaşma gereksiminin yeni ilişkiler kurmaya ve bu ilişkiyi uyumlu bir şekilde devam ettirmeye güdülediğine işaret etmektedir şeklinde yorumlanabilir.

Gudykunst'a göre ilk etkileşim sırasında yaşanan uyumsuzluk ve güçlük, kaygı ve belirsizliğe yol açmaktadır. Etkili iletişimi olanaklı kılmak için hem kaygı hem belirsizliğin yönetilmesi ve belli bir düzeyde tutulması (çok az ya da çok fazla değil) gerekmektedir (Atk. Berry ve ark., 2015). Bu araştırmanın bu bulgusu duygulara yaklaşma gereksinimi yüksek kişilerin ilk etkileşimdeki iletişim sürecinde kaygı ve belirsizliği daha iyi kontrol ettikleri şeklinde yorumlanabilir. Duygulardan kaçınma eğiliminin etkileşim algısını olumsuz yönde etkilemesi bu bakımdan beklenen bir durumdur. Duygulanmanın olumsuz etki yaratacağını düşünen bireyler duygulardan kaçınmakta bu da etkileşim algısında güçlük yaşamaya yol açmaktadır. Araştırma sonuçları duygulardan kaçınmanın yüksek düzeyde olmasının ilk etkileşimdeki kaygı ve belirsizliği kontrol etmede güçlük yaşamaya yol açtığına da işaret etmektedir.

Eylemleri üst düzeyde kimlikleme bireylerin etkileşim algısında uyum yaşamalarını yordamaktadır. Regresyon analizindeki β değerleri incelendiğinde Eylem kimlikleme etkileşim algısında uyum yaşamadaki varyansın %16'sini açıklamaktadır. Bu durum etkileşim algısı sırasında bireylerin eylemlerini, konuşurken yeni bilgiler öğrenmek, bir konu hakkında bilgi alverişi yapmak gibi üst düzeyde kimlikleme yapanların kişilerin etkileşim algılarında uyum yaşadıklarına işaret etmektedir. Birine merhaba demek gibi alt düzeyde kimlikleme yapanların güçlük yaşadığına işaret etmektedir. Bireylerin davranışlarını üst düzey kimlikleyince etkileşim algısında uyum, davranışlarını alt düzeyde kimlikleyince güçlük yaşadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Üst düzeyde kimlikleme yapılırken davranışın nedenleri nelerdir davranıştan sonra ne olacak, olası sonuçları neler şeklinde düşünülerek kimlikleme yapılır bu da kendini kontrol etmeyi geliştirir (Wegner, Vallacher, Dizadji, 1989). İlk etkileşiminin rahatsız edici konumu kaygı ve gerginlik yaratması üst düzey kimliklemenin kontrol duygusunu geliştirmiş olması nedeni ile güçlük yaşamayı ortadan kaldırması ile açıklanabilir. Woods Quinn ve Kashy (2002) tarafından

yapılan araştırmada insanlar, alışkanlıkları ve günlük ilişkilerini ve bunlara eşlik eden duygularını alt düzeyde düzeyde kimliklemektedirler. Bu bulgu ile paralel olarak alt düzey kimlikleme ilk etkileşim algısında uyumu bozmuştur. Korelasyon tablosu incelendiğinde Duygulara yaklaşma ve eylem kimlikleme arasında $p<.01$ düzeyinde .15 pozitif yönde duygulardan kaçınma ile $p<.01$ düzeyinde .-21 düzeyinde ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlar üst düzey eylem kimlikleme ve duygulara yaklaşma gereksiniminin birlikte arttığına işaret etmektedir. Bu değişkenlerin her ikisinde ilk etkileşimde uyumu yordamışlardır. Bundan dolayı bireyin kaygı ve belirsizlik duygularını kontrol etme üzerinde etkili olduklarına işaret etmektedir.

Duygulara yaklaşma ortalamaları arasında açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=4.461$, $F=.255$, $p<0.05$) Kızların Duygulara yaklaşma ortalama puanları erkelerden daha yüksektir (\bar{X} kız=47.93 \bar{X} erkek=43.78). Bu durum bireylerin duygu tepkilerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiğini şeklindeki literatürle uyumludur (Nolen-Hoeksema ve Girgus, 1994; Fujita, Diener ve Sandvik, 1991). Bu bulgu, duygu gereksiniminde, Türk kültüründe de sosyal öğrenme süreçlerin cinsiyet farklılığına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir. Araştırma bulgularında etkileşim algısı sırasında yaşana güçlük ve uyum yaşama düzeylerinde cinsiyetler arasındaki fark bulunamamıştır. Ulaşılabilen alan yazınında da cinsiyetler arası fark olduğuna ilişkin bir bilgiye rastlanamamıştır. Eylem kimliklem düzeylerindedeki cinsiyetler arasında fark bulunamamıştır. Wegner ve ark (1984) tarafından yapılan araştırmalarda cinsiyet ve eylem kimlikleme düzeyleri arasında bir fark bulunmamış ayrıca Öğülmüş'ün(1991) yaptığı çalışmada da cinsiyetler arasında fark çıkmamıştır. Bu bulgu alan yazını ile paraleldir. Buradan hareketle cinsiyet ve cinsiyet rollerinin eylem kimlikleme düzeyini etkilemediği yorumu yapılabilir.

Wegner ve ark (1984) tarafından yapılan araştırmalarda yaş ve eylem kimlikleme düzeyleri arasında ilişki vardır. Yaş deneyimlerin artmasına bu da eylem kimliklemelerin üst düzeyde kimliklemeler olmasına yol açmaktadır. Öğülmüş(1991) tarafından yapılan araştırmada ise yaş ve eylem kimlikleme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öğülmüş'ün(1991) yaptığı araştırmada eylem kimlikleme 11-12 yaşından 13-14 yaşlara kadar belirgin bir şekilde artmakta 18 yaşına kadar ise belirgin bir değişim sergilememektedir. Bu araştırma bulgularına göre de 15 yaşında yani orta ergenlikte olanların eylem kimlikleme düzeyleri üst düzey iken bu durum diğer yaşlarda düşüktür. Bu bulgu zihin gelişimi süreci ile açıklanabilir. Ergenliğin başında soyut düşünme ile beraber bireyler eylemlerini karmaşık bir biçimde kimlikleme yapıyor olabilirler. Bu dönem karmaşık ilişkilerin düşünüldüğü hipotezi ve çok boyutlu olarak değerlendirmelerin yapıldığı dönemdir (Piaget, 1960). Bunun 16,17,18,19 yaşlarında düşmesi öğrencilerin sınav ve sınava yönelik çalışmalarından kaynaklanabilir.

Eylem kimlikleme ve duygu gereksiniminin, duygusal kontrol ve duygu düzenleme ile ilişkileri araştırılmalıdır.

Bireylerin eylemleri üst düzeyde kimliklemeleri etkileşimde uyuma yol açmaktadır. Eylemlerini üst düzeyde kimliklemelerini sağlamak öğrencilerin

rehberlik etkinlikleri ve ilişkilerinden daha fazla yararlanmalarına yol açacaktır. Bunun için eylem kimlikleme programı geliştirilebilir.

Kızların Duygulara yaklaşma ortalama puanları erkeklerden daha yüksektir. Lisede erkeklerin duygularda kaçındıkları bunun da kendini ifade sorunlarına yol açabileceği için rehber öğretmenleri erkelere yönelik çalışma yapmaları gerekir.

Bu araştırma kesitseldir. Bireylerden kimlikleme düzeylerinde bir dönüşüm olup olmadığının belirlenmesi için araştırma boylamsal olarak tekrar edilmelidir.

Bu araştırma Gaziantep ilinde Düz lisede öğrenim gören 15-19 yaşları arasındaki bireyler ile yapılmıştır. Farklı lise türleri farklı deneyimlere yol açacağından sonuçlar farklı olabilir. Bu araştırmanın sınırlılığıdır.

KAYNAKLAR

- Aliyev, R. (2011). Farklı kültürlerden gelen yükseköğretim öğrencilerinin eğitim ortamlarındaki ilk etkileşim algılarının ve kültürlenme düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Barnes, J. (2014). Temel biyolojik psikoloji. (Çev.Edit.Ahmet Altındağ) Ankara: Nobel Yay
- Berry, J.W., Poortinga, Y.H., Breugelmans, S.M., Chasiotis, A., Sam, D.L. (2015). *Kültürlerarası psikoloji araştırma ve uygulama*. (Çev.Ed.Leman Pınar Tosun.2015), Ankara: Nobey Yay.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. 9. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem A.
- Devito, J.A., (1989). *The interpersonal communication book*. Fifth edition, New York: Harper Row Publishers
- Duyan, V. Uçar, E., ve Kalafat, T., (2010). Duygu İhtiyacı Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36, 116-131.
- Epstein, S. (1991). Cognitive-Experiential Self Theory: An Integrative Theory of Personality (Theoretical Convergences in Psychoanalysis & Social Psychology, Ed. Rebecca C. Curtis), New York: Guilford Press
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (1993). How to Design and Evaluate Research in Education. New York: McGraw-Hill.
- Fujita, F., Diener, E., & Sandvik, E. (1991). Gender differences in negative affect and well-being: The case for emotional intensity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 427-434.
- Kring, A.M., & Gordon, A.H. (1998). Sex differences in emotion: expression, experience and physiology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74 (3), 686-703.
- Maio G.R., & Esses V.M. (2001). The need for affect: individual differences in the motivation to approach or avoid emotions. *Journal of Personality*, 69, (4), 583-615.
- Nolen-Hoeksema, S., & Girgus, J.S. (1994). The emergence of gender differences in depression in adolescence. *Psychological Bulletin*, 115, 424-443.

- Öğülmüş, S. (1991). *Eylem kimlikleme düzeyine yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve okul türünün etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.
- Öğülmüş, S. (1992). Eylem kimlikleme düzeyine; yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve okul türünün etkisi. *A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:25(2)*, s. 497-520.
- Piaget, J. (1960). *The Psychology of Intelligence*. Totowa, NJ: Littlefield Adams & Co.
- Sencer, M. (1989). *Toplum bilimlerinde yöntem*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Skinner, B. F. (1953). *Science and human behavior*. Newyork:McMillan
- Taylor, S.E., Peplau, L.A., Sears, D.O. (2007). *Sosyal Psikoloji*. (çev. Ali Dönmez). İstanbul: İmge yay.
- Twenge, J.M., Catanese, K.R., Baumeister, R.F., (2003). Social exclusion and the deconstructed state: time perception, meaninglessness, lethargy, lack of emotion, and self-awareness. *Journal of Personality and Social Psychology, Vol. 85, No. 3*, 409–423
- Vallancer, R.R., & Wegner, D.M. (1987). What do people think they're doing? action identification and human behavior. *Psychological Review, Vol 94 No.1*, 3-5
- Vallancer, R.R., & Wegner, D.M. (1989). Levels of personal agency: Individual variation in action identification. *Journal of Personality and Social Psychology, 57 (4)*, 660-671
- Wegner, D.M. Vallacher, R.R., Dizadji, D. (1989). Do alcoholics know what they're doing? identifications of the act of drinking. *Basic and Applied Social Psychology 10(3)*, 197-210
- Woods Quinn ve Kashy (2002). Habits in everyday life: thought, emotion, and action. *Journal of Personality and Social Psychology Vol. 83, No. 6*, 1281–1297
- Wegner, D.M., Vallancer, R.R., Maccomber, G., Wood, R., Arps, K., (1984). Emergence of action. *Jurnal of personality and Social Psychology, Vol 46 No 2*. 269-279
- Zajonc, R. B. (1984). On the primacy of affect, *American Psychologist, 39(2)*, 117-123.

SUMMARY

Introduction

Perceptions of interaction or communication refers to how communicating individuals perceive the interaction they have established during their communication. Perceptions of interactions have been taken as an indicator of the communication features in a variety of relationships, and are related to the change in communication behaviors. The participants of interactions in close personal relationships often perceive a high degree of intimacy. Synchrony means that interaction is coordinated moderately and it is usually a result of the fact that the participants are mutually familiar with each other's cultures. Difficulty is related to perceived barriers in communication. Lack of synchrony in an interaction would not always lead to a perception that the interaction is difficult so it is seen that difficulty doesn't only arise from lack of synchrony. The process of action identification indicated that how people identify their action. People identify their action whether low level or high level. Process of action identification is low means people evaluate not important action for their, process of action identification is high is indicate action is complex and important. The need for affect are defined as general motivation level of people

for participate in or flee form stituations and activities contain affect. The need for affect is a construct that describes individual differences in the tendency to approach or avoid emotion-inducing situations and activities. Similar to the need for cognition, which taps the motivation to engage in effortful cognitive activity The aim of this study is to examine whether the need for affect which includes approach or avoid emotion and Process of action identification whether predict perceptions of first interactions or not.

Method

The research group consisted of 342 (%50, 9 female %49,1 male) high school students. To collect data: Personal data form was used to obtain data on demographical features of the participants such as age and gender. The Perceptions of Intercultural Interaction Questionnaire, The need for affect Scale and Process of action identification scale were used. To analyze the data Pearson Correlation and regression model in order to investigate relations among the need for affect and Process of action identification predict perceptions of first interactions. To used t test in order to investigate how differenceses need for affect, Process of action identification and perceptions of first interactions between female and males or not. We used anova for is there any differenceses between 15,16,17,18,19 ages or not.

Findings (Results)

The preliminary analyses showed that the need for affect, Process of action identification significantly predicted perceptions of first interactions. Regression analyzed show that need for affect are and Process of action identification significantly predicted perceptions of first interactions. Need for affect and Process of action identification are significantly explained %12 variance totally in perceptions of first interactions. To be studied carefully values of β approach emotion explained %15 total varinence, avoid emotion explained % 19 total variance but it is direction negative it means when avoid emotion decrease, synchrony increased in perception of fist interaction, Process of action identification explained % 19 total varience this finding indicateded that when individual identificate their action high level, they live synchrony increase in perception of fist interaction. T test show that there is no difference between male and female in avoidance feeling, synchrony in perception of fist interaction and Process of action identification. T test show that there is significantly difference between male anda female in closed feeling. Anova test show that there is significantly difference between ages. To used Scheffe test to which ages differenceses. Scheffe test show that there is significantly difference between 15 and 19. No significant change was found the ages from 16,17,18,19.

Conculusion and Discussion

The results of this study indicated that need for affect which includes approach or avoid emotion and Process of action identification predict perceptions of first interactions. The result of regression study show that increasses approach

emotion predict perception of first interaction. This findings coherent with literature. According to literature When people approach emotion they try to new interaction to people and facts. The result of regression study show that Process of action identification predict perceptions of first interactions. This finding to explain that identification action high level their action including openness new idea and knowledge; change knowledge other people low level identification action including interaction other people is only say hello. To identification high level related synchrony in perception of fist interaction but low identification action related difficulty in perception of fist interaction. This result is expectation. The level of approach emotion is high females. This finding coherent with literature which shows emotion reactions different from gender. In turkish culture learnig gender roles might be influence this differences. Anova result show that level of action identification high is 15 years old other ages low. This findings to explain according to Piaget abstract thinking starts in adolesce so that 15 years olds adolescents action identification high level. Increase during other age to explain anxiety of university exam.